

NŠAL 570

JAKOB KOLARIČ

(1902–1984)

Jakob Kolarič je bil rojen v vasi Radomerje, župnija Ljutomer. Prve tri gimnazije je dovršil v Mariboru, nato pa šolanje nadaljeval v Ljubljani. Po prvi svetovni vojni je odšel v noviciat k lazaristom v Groblje. Po končanem noviciatu je obiskoval Teološko fakulteto v Ljubljani in bil 29. 6. 1928 posvečen v mašnika. Leta 1934 je v Ljubljani doktoriral iz teologije. Nato je do konca II. svetovne vojne opravljal službo ravnatelja bogoslovcev – lazaristov na Taboru v Ljubljani. Leta 1945 se je umaknil na Koroško, nato pa na kratko v Italijo, Španijo in leta 1948 v Toronto, kje je ostal 12 let in ustanovil župnijo Marije Pomagaj. Leta 1960 se je preselil na Koroško in leta 1961 postal hišni duhovnik v zavodu šolskih sester v Št. Jakobu v Rožu. Umril je 25. 12. 1984 v Celovcu. Njegovo najopaznejše delo je monografija *Škof Rožman* v treh zvezkih.

Glavnino gradiva (1.5 t.m.) je NŠAL prevzel v novembru 2010 iz zavoda Slovenik v Rimu.

Pred tem je NŠAL hranil 0.1 t. m. gradiva iz njegove zapuščine. To je navedeno spodaj:

Korespondenca med emigrantskimi duhovniki glede pisanja življenjepisa škofa Gregorija Rožmana oz. biografije Jakoba Kolariča: Škof Rožman, I, II, III, Družba sv. Mohorja v Celovcu, 1967–1977. Dopisovalci: Franc Blatnik, Jožef Godina, Janez Hornböck, Jakob Kolarič, Jože Prešeren, Janez Sever, Julij Slapšak, Karel Wolbang; 1959–1983. Jakob Kolarič: »Begunec med begunci«, tipkopis in izrezki iz časopisa Ameriške domovine; 1965. Izrezki iz časopisa Ameriška domovina glede knjige Škof Rožman; 1967–1977. Časopisni izrezki o Jakobu Kolariču ob zlati maši itd.; 1968–1978. Štiri fotografije (Rožman in skupina duhovnikov na Koroškem) so v fotografski zbirki.

Skoraj vse gradivo v zapuščini se nanaša na pisanje knjige o škofu Rožmanu. Pustili smo ureditev kakršno je imel Kolarič. Iz njegove zapuščine so bile v Rožmanovo zapuščino vrnjene tiste stvari, ki jih je Kolarič po raznih poteh dobil za pisanje treh knjig Škof Rožman iz Rožmanove zapuščine. To so sledeči dokumenti:

- Pisma Janeza Kraljiča Rožmanu; 1945 (3).
- Poročilo Janeza Kraljiča Svetemu sedežu, 20. 8. 1945 – tipkopis.
- Rožmanovi rokovniki: 1948–1959.
- Knjižica naslovov.
- Duhovne vaje za šolske sestre, Lemont, 17.–24. junij 1949. Rokopisi in prepis.
- Beležnica Rožmanovih duhovnih vaj; 1927–1958.

Fotografije so predstavljene v fotografsko zbirko.

Slovenski semeniški fond, 1956–1978, je bil predstavljen v Zapuščino Gregorija Rožmana NŠAL 332, ker se tam nahaja večino tozadavnega gradiva.

Zapuščina je bilo urejena in popisana leta 2010.

Blaž Otrin

Popis gradiva:

Gradivo za Rožmanov življenjepis oz. knjige *Škof Rožman*,¹ I, II, III:

Š. 1

- Korespondenca med emigrantskimi duhovniki glede pisanja življenjepisa škofa Gregorija Rožmana oz. biografije Jakoba Kolariča: *Škof Rožman*, I, II, III, Družba sv. Mohorja v Celovcu, 1967–1977. Dopisovalci: Franc Blatnik, Eva Edelbacher, Nace Čretnik, Jožef Godina, Janez Hornböck, Janez Marentič, Peter Markeš, Jože Prešeren, Janez Sever, Julij Slapšak, Janez Walcher, Karel Wolbang; 1959–1983.
- Ocene knjig *Škof Rožman* I, II, III iz časopisa *Ameriška domovina*, *Amerikanski Slovenec*, *Sij Svobodne Slovenije* in *Svobodna Slovenija*; 1967–1977.
- Tipkopis knjige: III. knjiga poglavja I do VI.

¹ Knjige Jakoba Kolariča: *Škof Rožman*, I, II, III, Družba sv. Mohorja v Celovcu so izšle v letih 1967, 1970 in 1977.

- Kopije dokumentov, ki so objavljeni na koncu knjige *Škof Rožman III*.
- Druge kopije dokumentov. Oragniziranje duhovnikov v Clevelandu za pomoč Sloveniji, 1941. Krekov nalog jugoslovanski in angleški tajni službi glede oseb, ki jih je potrebno obveščevati, november 1941. Cekvena kazni Metodu Kikužu, 1943. Rožman: »Beguncem na pot čez morje« v: *Slovenski Primorec* 1948. *Okrožnica št. 1 in 2* vsem duhovnikom ljubljanske škofije v tujini, 1949.

Š. 2

Rožmanovi tiski:

- Rožmanovi govori v: *Praedicate*, tipkopis; 1929.
- Postne pridige v: *Praedicate*, 1933, 1935, 1939–1941.
- *Ljubljanski škofijski listi*; 1944, 1945.
- »Mati«, v: *Mati in gospodinja*, 1930 – govor na proslavi materinskega dne 25. 3. 1930.

Gradivo iz Rožmanovega arhiva, ki ga je posredoval Jože Jagodic.²

- Rožmanovo poročilo Svetemu sedežu, 1. 8. 1945 – slovenski prevod.
- Odgovor državnega tajnika, 29. 9. 1945 – slovenski prevod.
- Škofovo poročilo na Sveto stolico, 2. 11. 1950, latinska različica in prevod.
- »Curriculum vitae« škofa Rožmana.
 - Razni teksti o Rožmanu
 - »Brzjavka Svete stolice škofu Rožmanu za 20-letnici škofovstva«, 11. 7. 1949, »Pismo kardinalu Stritschu, Chichago«, 4. 10. 1949.
 - »Škofovo poročilo na sveto stolico dne 2. nov 1950« in »Svetovni kongres laičnega apostolata«.
 - »Rožmanov srebrni škofovski jubilej«, »Škofova zlata maša 1957«, »Moj testament« 1956.
 - »Imenovanje pomožnega škofa«,
- Pismi Jožeta Jagodica glede dokumentov iz Rožmanovega arhiva, ki jih je posla Kolariču; 22. 11. 1967 in 28. 3. 1968.

Rožmanova korespondenca:

- Rožmanova pisma Jožetu Jagodicu, 1945–1959 (197). Kolaričevi izpiski iz pisem, pismi Jagodica Kolariču 1967, 1971.
- Rožmanova pisma Pavli Brešar; 1947–1958 (20) kopije.
- Rožmanova pisma Ulriki Hartman (originali in kopije), 1921–1924.
- Rožmanova pisma Jakobu Kolariču, 1946–1956 (55).
- Rožmanova pisma Tomažu Ulbingu; 1927–1930, 1956 (6).

Š. 3

Izpiski in prepisi za življenjepis:

- Seznam Rožmanovih postnih pridig; 1932–1940.
- Seznam Rožmanove bibliografije.
- »Duhovni pomen našega planinstva« – prepis iz *Planinskega vestnika*; 1933.
- »Šumanov Pavle« - prepis iz *Bogoljuba*, 1927.

² Pisma Janeza Kraljiča Rožmanu; 1945 (3) in poročilo Janeza Kraljiča Svetemu sedežu, 20. 8. 1945 – tipkopis so bili prestavljeni v Rožmanovo zapuščino.

- Prepisani zapiski (iz Rožmanovih rokovnikov), izpiski iz Rožmanovih pisem Nadi Konjedic.
- »Moji (Kolaričevi) izpiski iz gradiva.«
- Zvezek izpiskov 1. Rožmanovo potovanje v USA 1935/36. Zakaj proslavljamo 1900 letnico odrešenja? Sprejem pred stolnico. Zahvala.
- Zvezek izpiskov 2. Govori škofa Rožmana pri pogrebni maši škofa Gnidovca. *Praedicate* 1939. *Bogoljub* 1942–1944.
- Zvezek izpiskov 3. Izpiski iz *Bogoljuba* 1940, 1941, *Slovenca* 1940, *Rasti* 1945. Mladinska procesija za mir (*Slovenec* 1940). Deset let škof ljubljanski (*Slovenec* 1940). Proslava desetletnice (*Slovenec* 1940). Škofovska sinoda (*Slovenec* 1940).
- Izpiski iz *Planinskega vestnika*; 1920–1940.
- Novoletna voščila v *Slovincu* 1931–1941.
- Razne beležke na listih. K 4. poglavju II. dela. Vuk Rupnik o izročitvi očeta. Kozinova nova maša.
- »Večinoma že porabljeno gradivo.« Razni izpiski.

Oštevilčeno gradivo za Rožmanov življenjepiš:³

Š. 4

Vprašanja o škofu Rožmanu, ki ga je Kolarič poslal raznim naslovnikom.

1. Otmar Mauser.
2. Pavel Slapar.
3. Jože Velikonja.
4. Juro Adlešič.
5. Karl Ceglar.
6. Matthew Tekavec.
7. Anton [Meljač.]
8. Ivan Caserman.
9. Štefan Kraljič.
10. Alojzij Vauti.
11. Anton Benetek.
12. Branko Rozman, ter korespondenca glede razmnoževanja in pošiljanja vprašalnikov o škofu Rožmanu.
13. Jože Prešeren.
14. Izidor Bajda.
15. Alojsius Košir.
16. Zdravko Novak.
17. Lojze Ambrožič.
18. s. Mary Charles Godec
19. Agnes Slamnik.
20. dr. Mikulič.
21. brez imena.
22. Ignacij Groblar.
23. Angela Gospodarič.
24. Anton Jeglič
25. Karol Hočevar.

³ Gre za pisma raznih oseb, ki so jih pisali Kolariču o življenju škofa Rožmana. V začetku so mnoga izmed njih odgovor na vprašalnik, ki jim ga je poslal Kolarič. Gradivo je Kolarič oštevilčil od 1 do 217 in ga tako citiral tudi v opombah v knjigah: *Škof Rožman I–III*. Pri mnogih pismih je priloženo tudi pismo Julija Slapšaka, ki je s Kolaričem sodeloval pri zbiranju gradiva.

26. Jakob Resnik.
27. s. Catharine Mary Ovník.
28. s. Marija Terezija Jenko.
29. Jože Jagodič.
30. s. Jožefa.
31. Janez Kopač.
32. Alojzij Šuštar.
33. s. Antonia Rozman.
34. Frances Marolt.
35. Pavel Robič.
36. Janez Zupan.
37. gospa Ivančič.
38. Gabriel Rus.
39. Janez Grilc.
40. Louise Sušteršič.
41. Lojzka Verbič.
42. Frances Prhne.
43. Aloysius Breznik.
44. Louis Zajec.
45. Ciril Turk.
46. Anton Pogačnik.
47. Emma Deisinger.
48. Julij Slapšak.
49. Janez Sever.
50. Jernej Zupan.
51. Miško Brunec.
52. Podobice ob misijonih, ki jih je vodil škof Rožman v ZDA.
53. Jože Ropitz.
54. Tomaž Ulbing.
55. Mohar Picej.
56. Josef Hanisch.
57. Nada Konjedic.
58. zadnji govor škofa Rožmana s komentarjem Janeza Severja.
59. Izvleček iz pisma Mihe Kreka Slapšaku.
60. Ignacij Kunstelj.
61. Nace Berglez.
62. s. Hermina.
63. Marijan Erman.
64. Milan Kopusar.
65. Anton Trdan.
66. Peter Selak.
67. Jakob Fatur.
68. Mirko Kozina.
69. Ivan Sandri.
70. Ludvik Puš.
71. Nande Novak.
72. Martin Kuchler.
73. Kanduth.
74. Karl Samonig.
75. Pavle Verbinc

76. Juan Hladnik.
77. brez imena.
78. Fortunat Zorman.
79. manjka
80. Anton Orehar.

Š. 5

81. Franz Zeichen.
82. Alojzij Vodenik.
83. s. Hedvika Puntar.
84. Paula Brešar.
85. Johann Ploner.
86. Vilko Pipp.
87. nečitljivo
88. Jože Štih.
89. Elizabeta Rožman.
90. Jožef Schmutz.
91. Sr. Hermine.
92. Marija Sturm.
93. Franc Repnik.
94. Jože Jagodic.
95. Franc Aichholzer.
96. Elizabeta Likar.
97. Lidija Krek.
98. Joža Basaj.
99. Valentin Just.
100. Lojzka Strajnar.
101. Janez Sever.
102. Tomaž Ulbing.
103. Josip Rudl.
104. Lojze Krištof.
105. Žalna akademija ob 5-letnici smrti škofa Rožmana.
106. Elisabeth Kragl.
107. Jože Prešern ...
108. Johan Mervar.
109. Ogriz.
110. France Gorše.
111. Zapisek o poročilu Rožama papežu Piju XII. o preganjanju Slovencev s strani italijanskega okupatorja.
112. Jožef Godina.
113. Filip Žakelj.
114. Albin Hudovernig.
115. Karl Hauser.
116. Franz Kogler.
117. nečitljivo
118. nečitljivo
119. Milka Hartman.
120. s. Gertrud Mehle.
121. Miha Krek.

Š. 6

122. E. Ulbing.

123. Vinko Z.
124. Franz Pirker.
125. p. Bernard – Rožmanov obisk v ZDA 1935.
126. Josef Kanduth.
127. Karl Šašelj.
128. Josef Auernig.
129. »Rožman – Kvizling«.
- 130.
131. Ferdinand Turk in Johana Arnusch.
132. *Pastirsko pismo in govor ljubljanskega škofa dr. Gregorija Rožmana*. Knjižice št. 234/244, 1. 2. 1944.
133. Hans Gregori.
134. Žalna svečanost pri Mariji Pomagaj, 22. 11. 1959.
135. Josef Brunner.
136. Andreas Rohrercher.
137. Gottfried Heinzl.
138. Augustinus Čebul.
139. Branko Rozman.
140. s. Gabriela.
141. Iz kronike župnije Pliberk, 1913–1919.
142. Ulrika Hartman
143. Ignaz Muri – kronika župnije Djekše.
144. Simon Wutte – kronika župnije Žvabek.
145. Maksimilijan Stindl.
146. P. Odilo Hajnšek.
147. Joža Kunstelj.
148. Močilnik Matej.
149. Odgovor iz škofijskega arhiva v Celovcu.
150. Ruda Jurčec.
151. Zdravko Reven glede Iva Kermavnerja.
152. Valentin Brandstätter
153. Ivo Kermavner.
154. Janez Grum.
155. Vinko Žakelj.
156. Glede Rožmanove bibliografije.
157. Martin Kraner.
158. Iz knjige Edvarda Kocbeka: *Tovarišija*.
159. Jožica Mavsar.
160. Heinrich Wittine.
161. Gregor Mali.
162. France Pernišek.
163. Nikolaus Weihs.
164. s. M. Maksimilijana.
165. Jože Lodrant.
166. Jakob Žibert (Anton Prešern).
167. Stanko Krištof.
168. Nande Babnik.
169. Andreas Rohrercher.
170. Rožmanova prizadevanja za misijone.
171. Oswald Rosenberger, glede Teološke fakultete na Dunaju.

172. Niko Karner.
173. Vinko Zaletel.
174. Albin Avguštin.
175. Spomini Milana Vidmarja.
176. Rudolf Smersu.
177. Johannes Schreiber.
178. Vital Vodušek.
179. Stanislav Kavalari.
180. Janez Dovč.
181. Janez Osana.
182. Aleš Zechner.
183. Janez Dolšina.

Š. 7

184. manjka.
185. Jože Sodja.
186. Marianne Oberhofer (Rožman v Anrasu).
187. Ivan Mlečnik.
188. Prepis Rožmanovega dnevnika, 1929, 1930.
189. Karl Feer.
190. s. Maria Lucia, opatija Nonnberg.
191. Matt A. Jager.
192. nečitljivo.
193. Vinko Lipovec.
194. p. Bernard.
195. Josef Kadras (Rožman v Celovcu po vojni).
196. Stanislav Lenič.
197. Franc Blatnik.
198. Rudolf Klinec.
199. Anton Cerar, Lojze Krištof.
200. Božidar Tensunder.
201. Jakob Fatur.
202. Anton Miklavčič.
203. Karl Wolbang.
204. Alojzij Krotec.
205. Franc Gaber.
206. Miloš Stare.
207. Ivan Rupnik.
208. Franc Močnik.
209. Filip Millionig.
210. Franc Bajlec.
211. Viktor Breznikar.
212. Pavle Rant.
213. Maks Loh.
214. Košiček Jože.
215. Alojz Rebula.
216. Ciril Lavrič.
217. Miha Sadjak.

Š. 8

Gradivo za Rožmanov življenjepis po zadevah:⁴

Gradivo za obdobje pred II. svetovno vojno.

- Gostija na Goričanah
- K I. poglavju. Glede zažiga evharističnega križa v Logatcu leta 1937.
- *Naš dom*, – Rožmanovo imenovanje za škofa. Prošt Benetek pozdravlja novoposvečenega škofa Rožmana. Pismo, London, ob Rožmanovi smrti. Benetkovo predavanje ob Rožmanovi smrti.
- Izpiski iz Škofijskih listov do leta 1938.
- Rožman in izseljenci.
- Nekorabljeni Rožmanovi spisi iz *Bratoljuba*. Iz pisem Nadi Konjedic sestavljena dva govora.

Gradivo za obdobje med II. svetovno vojno.

- Rožmanova politika. Rožmanovo maščevanje. Kako sodijo o njem nepristranski opazovalci.
- Rožmanovo delovanje med okupacijo.
- Rožmanovo stališče do okupatorja (Krek, Cankar, Godina).
- Vladimir Kavčič. Zapiski.
- J. Vidic: »Bridka usoda škofa« K vprašanju ali je Rožman bil narodni voditelj.
- Izdajalec.
- Posvetitev brezmadežnemu Srcu Marijinemu in presvetemu Srcu Jezusovemu doma med vojno in pozneje v tujini.

Š. 9

- Rožmanovi zadnji tedni in dnevi v Ljubljani. Govor ob Kikljevem in Natlačenovem pogrebu.
- Škof rešuje življenja komunistov, Judov ... Gonars.
- Ravnanje Pija XII. v zadevi preganjanih Judov. Obsodba Hitlerja in preganjanje Judov.
- Kociprovo pismo, + Rohracher, Mauser – Spomini.
- Rožmanovo pismo komandantu domobrancev.
- Naši mučenci.

Gradivo za obdobje po II. svetovni vojni.

Š. 10

- Begunec med begunci.
- Internacija v Celovcu.
- Vrnitev domobrancev.
- Dogodki na Južnem Koroškem. Politična laž ali zgodovinska resnica.
- Pij XII.: »Rožman je dober škof, ne bom dovolil, da se mu kaj zgodi.«
- Kanonik Janez Kraljič. Misije, katere mu je zaupal škof Rožman.
- Pismo škofa Rožmana Kreku 1946 za božič. Kako je škof takrat gledal na položaj beguncev in na svojo usodo.
- Rožman skrije dokumente na Tirolskem.

⁴ Gradivo je sestavljeno v glavnem iz izrezkov iz časopisja in izpiskov ter deloma korespondence. Shranjeno je bilo v mape oz. pisemske ovojnice, na katerih so bili zapisi, ki so sedaj navedeni v popisu. Ohranjena je prvotna ureditev.

- Krek posreduje za Basaja in Rožmana. Duhovniki zahtevajo odstavitev Rožmana. *Bilten* in *Organizacijski vestnik*. Kdo je dal ukaz za pobijanje domobrancev.
- Mikuževo predavanja v Celovcu.
- Prepis pisma škofa Köstnerja papežu Piju XII. in poročilo ordinariata na policijo o odhodu škofov Rožmana in Šariča.
- Ob prihodu škofa Rožmana v Ameriko.

Š. 11

- Duhovne vaje za žene v Clevelandu in Torontu. Ljudje so na Rožmanu takoj opazili razliko med 1935 in 1948. Obsodba komunizma 1949 je Rožmanu bila v tolažbo.
- Pozdrav škofu Rožmanu iz Čila ob njegovem prihodu v ZDA.
- Škofovo tiskano pismo duhovnikom ljubljanske škofije, 1949, 1950, 1951.
- Rožmanova božična voščila.
- Škofova skrb za verski tisk.
- Slovensko semenišče in Rožmanov zavod.
- Molitvena zveza za Slovenijo.
- Delo škofa Rožmana pri KSKJ.
- Škof skrbi za dušna pastirje slovenskim izseljencem.
- Rožman in KA po vojni.
- Rožman in Julij Slapšak in p. Odilo Hajnšek.
- »Rimska doživetja«.
- Škof v zamejstvu in zdomstvu. Njegovo delo po vojni, posebej v Clevelandu.
- Rožman in Slovenik.
- Škofovi obiski v Argentini.
- Škofovi obiski v Kanadi.
- Potujoči misijonar.

Š. 12

- Škofovi jubileji.
- Kako se je škof Rožman pripravljaj na smrt.
- Zadnji dnevi škofa Rožmana.
- Ob smrti.
- Postavimo škofu Rožmanu spomenik.
- Ob obletnicah Rožmanove smrti.

Š. 13

Na splošno o Rožmanu.

- Rožmanov dobrodušnost.
- Rožmanova ideološka borba proti komunizmu.
- Rožmanova ideološka borba proti komunizmu II. Komunizem kot ga jaz poznam (Mirko Kozina).
- Rožmanova duhovna podoba.
- *Delo* (Biber). Kako komunisti delajo zgodovino doma. Mauser ob obletnici smrti Rožmana. Sodba o Rožmanu težavna (Verbinc).
- *Svobodna Slovenija* ob Rožmanovi smrti in pogrebu. Eno zadnjih naročil škofa Rožmana. Ozadje Kuharjevih govorov. »Tukaj v senci križa bi rad počival.« Resnica je udarila na dan. Angleška okupacijska cona v Avstriji. Jaka Debevc in slov. organizacije v pomoč slovenskim beguncem. Krekovo srečanje z generalom Rupnikom. Škof Rožman leta 1955 v Buenos Airesu posvetil novomašnike. Imena clevelandskih kulturnih delavcev. Kako je OF minirala Sokole.

- Razmere pod okupacijo. Titova spretnost, njegovo varanje Zahoda, povezovanje komunistov z okupatorjem. Kako komunisti danes varajo svet o svojem delu med vojno. Eden izmed zadnjih Rožmanovih tekstov. *Delo* (Biber), novi očitki. Pričevanja o vračanju (Todorovič), angleški dokumenti.
- Odločil se je za Rim. Seveda za Tita se ni mogel odločiti.
- Operacija Keelhaul. Oman – nezdržljivost komunizma s krščanstvom. Ehrlichova spomenica Grazioliju. Dr. Krek posreduje za škofa in Basaja.
- Gaber o Rožmanu.
- Razno, neopredeljeno. Julka Rožman o škofu Rožmanu.

Š. 14

Razne teme

- Preganjeni kardinali in škofje.
- Puč 1941.
- Posledice komunizma.
- Novejši članki o položaju v Sloveniji od 1973 dalje.
- Posledice komunističnega režima za Slovenijo in Slovence.
- Pokojni Karel Mauser.
- Beran, Mindszenty, Trochta.
- Koliko Slovencev je padlo zaradi partizanskih akcij? Kdo je kolaboriral?
- Članki Franca Blatnika v *Ameriški domovini* 1969 in odmevi naj.
- Razno: Cerkev v Jugoslaviji, komunizem, II. svetovna vojna, nekrologi.

Š. 15

Osebne stvari Jakoba Kolariča.

- Časopisni izrezki o Jakobu Kolariču ob zlati maši itd.; 1968–1978.
- Rožmanovo priporočilo za škofe v Kanadi za Jakoba Kolariča in pismo Rožmana Kolariču; 1948.
- Einlags-Buch der kärntnerischen Sparkasse in Klagenfurt für Filialkirche St. Ulrich bei Maria Rain; 1921.
- Einlags-Buch der kärntnerischen Sparkasse in Klagenfurt für Pfarrkirche Maria Rain; 1896–1911.